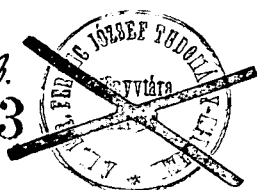

19953

Titkári jelentés.

Egy ezredév óta küzd egy kis korallium-zátony az óceán háborgó haragjával. Hányszor végig sepertek rajta a keletről jövő orkánok hegymagas hullámai! Hányszor letarolták a kis szirtet annyira, hogy alig maradt rajta néhány élő lény, néhány megtépett pálma, s ezeknek árnyában egy-két szegényes kunyhó!

Nyugat felé nagyobb sziget terül el, amelynek tenyészetét, lakóit a viharverte hullámok ellen a mi kis zátonyunk védelmezte. Ennek árnyékában, ennek védelme alatt dús kultúra, fényes gazdagság s örömteli jólét fejlődött ki a nagy szigeten. Hatalmuk, gazdaságuk annyira megnövekedett, hogy lakóinak hódító vágya keletkezett s a kis sokat szenvedett, sokat küzdött zátony ellen törtek, hogy megrabolják egyetlen kincsétől, szabadságától és függetlenségétől.

Nagy volt a veszedelem a kis szigeten! Keletről a barbár ~~sz~~ kor-
bácsolja a hullámokat a zátony ellen, nyugatról hatalmának túltengésében
fordul a sziget ellen az annyi végveszedelemtől megóvott kultúra.

Ekkor támadt a szigetkén egy bölcs. Megtanította a lakókat, hogy miként kell a szigetet a hullámok ellen védelmezni, honnan kell jó vastag fatörzseket hozni, amiből biztos hajó, erős cölöpzet készül. Aztán megmutatta, merre vannak olyan szigetek, ahol jól el lehet adni a szigetke terményeit, ahol olcsón lehet anyagot, fegyvert vásárolni s aztán meg hol talál-
nak barátot, hol ellenséget. A kis sziget lakósága hallgatott a bölcs tanácsára s ma nem fél már a bösz hullámoktól s nem fél a szomszéd sziget acsar-
kodó kannibalizmusától.

A Magyar Földrajzi Társaság célja a tudományok eszményi fejlesztésén kívül az is, hogy a földrajz tudományát népszerűsítse. Meg kell tanítanunk a magyar embert a nagyvilág ismeretére, meg kell mutatnunk, hogy hol talál piacot áruinak, hova menjen vagyont gyűjteni, honnan térhet haza kincsekkel megrakottan, amit szorgalmas munka gyümölcseként fordíthat a magyar nemzeti tőke gyarapítására. Ne áltassuk magunkat azzal, hogy ha körül vesszük hazánkat kínai fallal s nem törődünk a külvilággal, hogy akkor nagygyá tehetjük hazánkat. A magyar áruinak, a magyar kereskedelemnek bele kell veyülnie a külföld nagyszerű forgalmába s ki kell vennie a részét abból a folyamattból, amelyeknek más nemzetek hatalmukat, kultúrájukat és vagyonukat köszönhetik.

A Magyar Földrajzi Társaságé a hivatás, hogy a nagyvilág ismeretét terjesse s ma különösen kétszeresen szükséges, hogy mindenki hallgasson oktató szavára, s minél többen kapjanak kedvet megismerni a nagyvilágot ahol óriási tér, rengeteg munka kínálkozik annak, aki igazán szereti hazáját s igazán hasznára akar válni.

A Földrajzi Társaság ezt a nemes, történelmi jelentőségű hivatását minden erejéből igyekezik teljesíteni, de oktató szavát még csak kevesen

hallgatják, törekvéseit még csak kicsiny csoport érti meg. Nem is fejthet ki ennek következtében olyan tevékenységet, mint amilyen a Földrajzi Társaság tisztikara előtt, mind ábrándkép lebeg.

A Társaságunkban tartott előadások magas nivója, a Földrajzi Közlemények dús tartalma, szép kiállítása, a tisztikar minden törekvése gyenge volt ahhoz, hogy csak nagyobb lépésekkel is közeledjünk az ábrándkép megvalósulása felé. Tagjaink száma az idén csak 165-tel szaporodott, az újabb alapítványok alig tesznek ki egyezer koronát, vagyunk csekély, könyvtárunk csak lassan szaporodik, a Földrajzi Közlemények példányszámát csak 400-zal kellett emelnünk.

Kicsinyes, jelentéktelen eredmények ezek. Amikor kezembe vettem a titkári teendőket, sokkal nagyobb vágyakkal, sokkal nagyobb reményekkel telve fogtam munkához. Amikor a Közlemények szerkesztését elvállaltam, 1904 közepén, mintegy 750 tagja volt a Társulatnak, s még ma sem értük el az ezeret, bár nem sok hiányzik már belőle. Megelégedéssel teljes jelentést csak akkor terjesztenék a Tisztelt Közgyűlés elé, ha ugyanannyi ezer tagról tudnék elszámolni, ahány szerény százacskával kell most pirulva bevallani csekély sikereinket. Tagjaink között számosan vannak, akik csodálatos leleményességet és tevékenységet fejtettek ki a tagok gyűjtésében s akik ezzel elévülhetetlen érdemeket szereztek. Ezek közül kiemelem névleg első sorban Kogutowicz Manó urat, akinek leleményessége csodákat művelt, azután Papp Károly, Halász Gyula, Horváth Károly, Verner Jenő stb. tagtársainkat, akik tagok szerzésével különös érdemeket szereztek.

De az mind csak csekélység. Társulatunk minden tagjának meg kellene feszítenie tevékenységét, hogy egy-egy választmányi ülésen ne 30—40 hanem 3—400 tagot tudjunk bejelenteni s addig ne pihenjünk, amíg a tagok száma a 10,000-et meg nem ütötte s amíg a Földrajzi Társaságnak hatalmas alaptőkéje, külön palotája, egy népszerű és egy tudományos folyóírat nem lesz.

Meg lehet ezt mind valósítani, de össze kell fognunk s most épen itt az ideje, hogy gazdasági függetlenségünk, önállóságunk érdekében minden tagtársunk hazafias lelkesedéssel fogjon a munkához, a Magyar Földrajzi Társaság felvirágoztatásához.

Örvendetesebb jelentéssel szolgálhatok, amikor a Társaság tudományos működéséről számolok el. A múlt évben 12 előadó ülést tartottunk, 20 előadással: Az előadók közt a Földrajz tudományának két nagynevű külföldművelőjét is tisztelhattuk, úgy mint Drygalski Erik délsarki és Filchner Vilmos ázsiai utazókat. Drygalski egy népszerű és egy szakszerű előadással örvendeztette meg társulatunkat Rajtuk kívül az előadóknak egész diszes sora következik, úgy mint Anderko Aurél, Gervai Dezső, Hajós Sámuel, Konkoly Thege Miklós, Kormos Tivadar, Lázár Gyula, két előadással, Lóczy Lajos szintén kettővel, Pácalá Viktor, Róna Zsigmond, ifj. Tolnai Lajos, Schwalm Amadé, Szalay László és Vicián Ede, akiknek ezen a helyen is köszönetet kell mondanunk fáradságukért. Olyan szép sorozata ez az előadásoknak, hogy

a főtitkárnak csak kétszer kellett hézagpótló előadással, mint estélytöltelékkel beugrania.

Az előadásokon kívül a Földrajzi Közleményekre tekinthetünk némi meglepéssel, mert 40 íven bő és értékes tartalommal jelent meg. Ebből a 40 ívből 11 ívet az idegen nyelvű kivonat tesz ki. A közlemények közt 32 eredeti cikk látott napvilágot, megbíráltunk 72 geográfiai művet s hirt adtunk a földrajz terén történt legfontosabb eseményekről. A közleményekben a múlt évben 88 ábra volt és kilenc melléklet, amelyekhez hozzájárul az idegen nyelvű kivonat 6 számtáblája. A közlemények közül különösen ki kell emelnem Kövesligethy Radónak a cerami földrengésre vonatkozó számítását, amely az első kiszámított földrengés az egész világirodalomban s amely épen olyan nagy jelentőségű a mi tudományunk terén, mint az első üstökös pályájának kiszámítása az asztronómiában. Ennek a cikknek köszönhetjük nagy részben, hogy az internacionális földrengés-tanulmányozó egyesülés titkári és számoló hivatala Budapestre helyeztetett s vezetésükkel kitűnő tagtársunk, dr. Kövesligethy Radó bizatott meg.

A szerkesztés a múlt évben már sokkal könnyebben ment, mint 1904-ben, mert szakavatott munkatársaink száma öröndetesen szaporodik s ma már olyan szép halmaz kézirat áll rendelkezésünkre, amilyennel kevés szerkesztőség dicsekedhetik. Munkatársaink ugyan még nem egészen gyakorlottak abban, hogy a mai kor igényének milyen külső megjelenésű cikkek felelnek meg leginkább, de ebben is öröndetes javulás észlelhető. A Földrajzi Közlemények értéke annál inkább emelkedik, minél több újat nyújthatunk olvasóinknak. Azért a cikkeknek lehetőleg rövidre fogva, szinte lakonikus rövidséggel kell megjelenniök, különösen ha szigorúan tudományosak. A népszerű cikkek se legyenek hosszúak, mert nincs türelme az olvasók legnagyobb részének hosszú cikket végig olvasni. Az a legjobb cikk, amelynek elolvasása után az olvasó azt mondja, jaj de kár, hogy már vége van!

Persze, a szerkesztő azért van a világon, hogy minden szerző ellenségének tekintse. Hisz olyan kegyetlen is! A túlságos terjengős, hosszú cikkeket megnyirbálja, a tudományos cikkekből a poétikus ömlengéseket kiirtja, a beküldött képeknek csak egy kis részét adja ki, a cikkben sajtóhibák is maradnak, a germanizmusok pedig valóságos üldözést szenvednek. S mindez fáj a szerzőnek. De a másik oldalon meg ott áll zsarnoki hajlamú pénztárosunk, aki a szerkesztőnek azt a különös adósság csináló szenvedélyét, hogy szereti a költségvetés tételeit túllépkedni, roppant makacs kitartással ellensúlyozza. A szerző tehát pörbe száll a szerkesztővel a cikkek megrövidítése miatt, a pénztáros pedig hosszú levéllel tart prédikációt, hogy a cikk már megint igen terjedelmes és az ábra sok. Aztán jön a közönség, a cikket kifogásolja, de hogy nem egészen sikerült, azt a szerző megint a szerkesztőre fogja. Hát még a bírálatok! Egész lavináját indítják meg az ellenségeskedésnek, de ennek igazán örül a szerkesztő, mert az érdekes, szellemes és tudományos értékű polémiákat a közönség szereti.

Ennyi mindenféle scilla és charibdisz közt kell eveznie a szerkesztő-

nek, míg végre a füzet napvilágot lát, de rendesen persze megkésve, aminek megint a szerkesztő az oka. De a szerkesztő mindezt nem bánja, csak olvassák a lapot, tanuljanak belőle s nyerjenek belőle olyan lelkesedést, mint amilyen lelkesedéssel dolgozott rajta a szerkesztő és minden munkatársa.

Az idén végre behoztuk azt a hátralékot is, amely nagy érdemű elődöm betegeskedésének ideje alatt halmozódott fel, t. i. megjelent az idén az 1903. évi idegen nyelvű kivonat s szétküldöttük a külföldre az 1901 óta visszamaradt köteteket. Ez némileg megterhelte költségvetésünket, de sikeresen átvergődtünk rajta.

Hogy csekély tőkénkel és csekély jövedelmünkkel ilyen nagy tömeg tudományos anyagot tudtunk tagtársaink kezéhez juttatni, azt nagy részben a mi fennséges patronusunknak, Fülöp Szász-Goburg és Gotha hercegének köszönhetjük, aki kérelmünkre a Társaság Közleményeinek kellő nívón való tartására kétezer koronát volt kegyes küldeni. Nem első eset az, amikor a mi fennséges Védnökünk hathatós segítséggel és támogatással: majd biztató szóval, majd bőkezű adománynyal segíti nemes törekvéseinket célhoz jutni. Minden sorából kiviláglik, hogy legszebben és legjobban úgy háláljuk meg az ő nemes szívű istápolását, ha a magas Védnöksége alatt álló Társaságot naggyá tenni, fényesen felvirágoztatni igyekezünk, hogy Védnökségének időszaka a Társaság fénykora gyanánt éljen az utókor emlékében. Mindnyájunk óhajátását tolmácsolom, hogy ha azt kívánjuk, hogy hosszú évtizedeken keresztül legyen még ilyen kegyes és lelkesült patronusunk mint most.

Társaságunk alaptőkéjének gyarapításához az idén alapító-tagsági díjjal járultak: gróf Mailáth Gusztáv erdélyi püspök, v. b. t. t.; Lánczy Leo udv. tan., Latinovics Géza földbirtokos, dr. Teleki Pál gróf, orsz. gyűl. képviselő, Zsigmondy Jenő ügyvéd és Princz Gyula egyetemi asszisztens, akik jó példával járnak elő a jövőben meginduló, sűrűbben következő alapítványtértelek tekintetében.

Örömmel kell jelentenem a tisztelt közgyűlésnek azt is, hogy a cs. és kir. szab. Déli Vaspálya-Társaság és a Kassa-Oderbergi Vasút-Társaság tagjainknak félárú menetjegy kedvezményt biztosított, továbbá a M. Földrajzi Intézet R.-T. kiadványait Tagtársainknak 10%-tel olcsóbb áron szolgáltatja ki. A nemes szívű engedményekért ez alkalommal is köszönetet kell mondanunk.

Végül még néhány szóval el kell mondanom az idei, 1906. évre szóló programunkat. Buzgó és lelkesült pénztárosunk ugyan az 1906. évre a takarékossgát tűzte ki jelszó gyanánt, mert erre csakugyan szükség is van, de azért félek, hogy a költségvetés szűk keretein lelkesedésünk lángja túl fog csapni s az így támadt sebeket csakis tagtársaink buzgó működése, a kiméletlenségig menő alapítvány-szerzése és fanatikus taggyűjtése tudja behegeszteni. A M. T. Akadémia II. és III. osztálya máris megajándokozott bennünket pártfogásával s a II. osztály 1000, a III. osztály 800 korona segélyt sza-

vazott meg ez évre. Reméljük, hogy a mélyen tisztelt osztályok azt a segítséget állandóan költségvetésükbe fogják illeszteni.

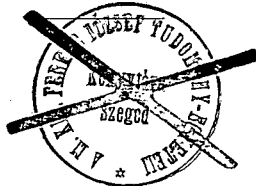
A Földrajzi Közlemények idegen nyelvű kivonatát takarékoságból ezentúl csakis a külföldi tagoknak küldjük meg s azoknak a hazai tagtársaknak, akik erre külön egy koronával előfizetnek. A Közlemények hasábjain állandó rovatot fogunk nyitni kérdéseknek és feleleteknek, mert ezekből az olvasó közönség nagyon sokat tanul s a földrajz terén számos felvilágosításra szorulhat az, aki a külfölddel bármiféle összeköttetést keres. Amint néhány kérdés beérkezett, azonnal megnyitjuk a rovatot.

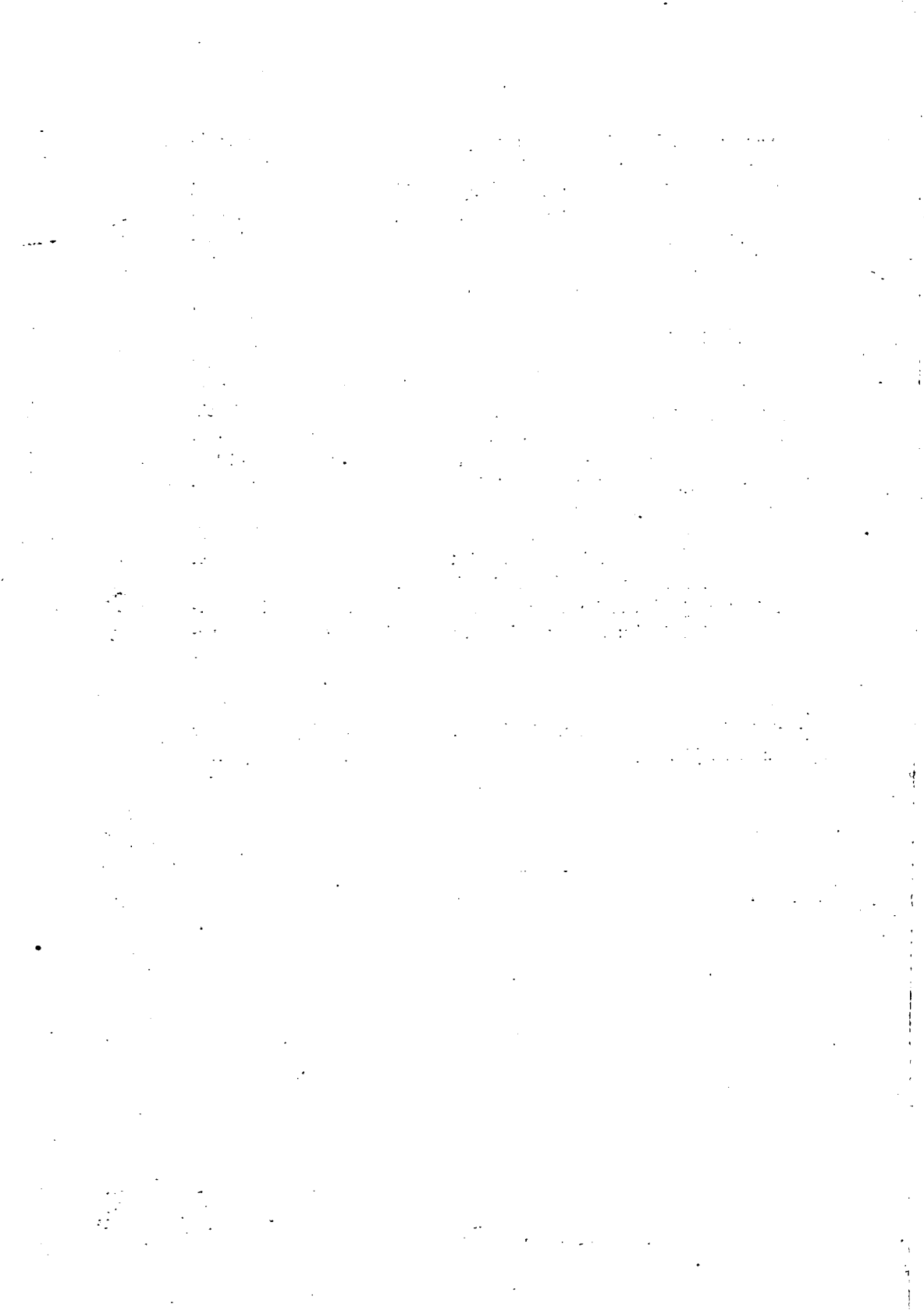
Társaságunk helyiségében fénykép- és sztereoszkopikus-kép gyűjtemény felállítását indítottuk meg, kérjük tagtársainkat, hogy fénykép felvételeiknek egy-egy példányát a Társaság gyűjteményébe beszolgáltatni kegyeskedjenek.

A jövő ősztől kezdve a népszerű estélyek tartását igyekezni fogunk előre beosztani, hogy állandó program álljon a t. tagtársak rendelkezésére s ne kelljen mindig külön meghívóval értesíteni a tagokat, ami költséges és kellemetlen. A programba beosztott előadásokon kívül esetleg jelentkező nagy érdekű előadásokat külön meghívóval fogjuk meghirdetni. A szakülések programját szintén nem lehet előre elkészíteni, azért ezeket is külön meghívón kell a t. tagtársakkal tudatnunk.

Többet a jövő terveire nézve nem részletezhetek. Minden igyekezetünket meg fogjuk feszíteni, hogy a Magyar Földrajzi Társaság nagy nemzeti hivatásának megfelelően s miként a német iskolamesterek fáradhatatlan tevékenysége győzelemre segítette nagy nemzetüket, azonképen reménylünk, hogy a Magyar Földrajzi Társaság is hathatósan közre fog működni, hogy mindnyájunk ábrándképe, mindnyájunk hön óhajtott reménye, a magyar impérium létesüljön.

Dr. Cholnoky Jenő.

1. kép.

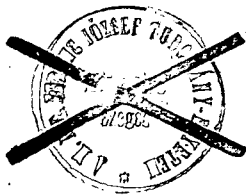
2. kép.

3. kép.

4. kép.

1. kép.

2. kép.

